

מזכירות הממשלה

סנ'לגויג.

צ"ק 1 א"ק 2.
ש מ ר

פרוטוקול
ישיבת הועדה להתיישבות
ד' בתשרי תשל"ו - 9.9.75

נכחו השרים: י. גלילי - יו"ר, א. אוזון, י. בורג, ש. הלל, א. ידלין,
א. עופר, ח. י. צדוק, מ. קול, י. רפאל, ש. רוזן

בעדרו השרים: י. אלון, ש. פרס, י. רבינוביץ (בחו"ל)

נכחו חברי הנהלת הסוכנות היהודית: ר. וייץ, ח. פינקלשטיין, מ. קרובה,
א. שבקר

בעדרו חברי הנהלת הסוכנות היהודית: מ. בדאון, א.ל. דולצ'ין, ר. יגלום,
מ. קירשבלום, י. קלארמן, ע. שפירא

משתתפים נוספים מטעם הממשלה:	ש. אבני	- משרד השיכון
	ג. אבנר	- מזכיר הממשלה
	י. גוטמן	- לשכת שר המשפטים
	אלוף ר. ורדי	- מתאם הפעולה בשטחים
	א. מקובר	- לשכת הישר י. גלילי
	מ. בצר	- משרד הבטחון
	ש. שקלנביץ	- משרד החקלאות

משתתפים נוספים מטעם הסוכנות היהודית: מ. זילקה
מ. ריבלין
י. אדמוני
י. שמיר

א. ליסבסקי - מזכיר הועדה

סדר היום: הת/1. ישובי עולים
הת/2. רמת הגולן
א' 21
א' 22

מגמות/

בפרוטוקול זה 30 דפים.

רמ"ה: א"ב לונדין.

היו"ר השר י. גלילי: אני פותח את הישיבה.

מגמות בהתיישבות חדשה (לרבות ישובי עולים)

היו"ר השר י. גלילי: נראה לי שבנושא זה קיימתי את השיחה האחרונה שהיתה לי עם פנחס ספיר ז"ל, כאשר הוא הודיע לי, מיוזמתו, שבדיוני הנהלת הסוכנות ובדיוניו עם רענן וייץ ואדמוני, הם הגיעו לכלל אפשרות לקדם את התכנית בדבר ישובים שיוקמו ע"י גרעיני עולים. הוסכם בין הנהלת הסוכנות, משרד השיכון ומשרד הקליטה כי משרד השיכון - מתוך תקציב הדיור לקליטת עולים - יקצה 200 יחידות דיור אצל לישובים חדשים שיוקמו ע"י גרעיני עולים, 100 בשנת התקציב הנוכחית ועוד 100 בשנת התקציב הבאה.

כמו-כן הודיע יו"ר הנהלת הסוכנות והמחלקה

להתיישבות, שהמחלקה להתיישבות הקציבה את הסכומים שייזרשו בשנת התקציב הנוכחית להקמת חמישה ישובים חדשים שיוקמו ע"י גרעיני עולים. לפיכך מוצע היום להחליט על התחלת הפעולה להקמת חמישה ישובי עולים מהם שני ישובים בחבל רפיח - הכוונה למושבים - במסגרת ששת הישובים המתוכננים, שעליהם החלטנו ב-14.5.74, וכן שני ישובים באזור שגב וישוב עולים אחד בערבה. יחד עם זה, להגדיל בקסיף את מספר היחידות ולייעד אותן לעולים חדשים. החלטה על כך קיבלנו ב-6.5.74.

הוסכם בין הגורמים ההתיישבותיים, באישורו

של שר החקלאות, במכתבו אלי, שהמושב הזה יהיה גדול מהמקובל והוא יגיע ל-200 יחידות חקלאיות; הוא ייבנה בארבע שכונות מגורים חקלאיות, במרכז הציבורי, מוסדות ציבור ובתיים של עובדי הציבור.

הבתים ~~אלעובדי~~ הציבור לא יעלו על 30% ממספר המתיישבים החקלאיים.
היינו: לגבי ישובים חדשים שטרם החלטנו על הקמתם, אנחנו מדברים
על שני ישובי עולים באיזור שגב ועוד ישוב עולים בערבה.

באשר לשני ישובים בחבל רפיח, זה במסגרת ששת
הישובים המתוכננים עליהם החלטנו ב-14 למאי.

אני רוצה להזכיר לחברי הממשלה, כי חברי
הנהלת הסוכנות אינם מודעים לזה שלאחר ההחלטה שלנו ב-14.5.74
הדבר הגיע לשולחן הממשלה והיו צריכים לעשות פעולות לגבי הקרקע.
התכנית אושרה, והוסכם שלגבי הקמת כל ישוב צריך להביא את זה להחלטה.
החלטנו על הפקעת קרקעות והחלטנו שהקמת כל ישוב טעונה החלטת הועדה.
לכן לגבי שני הישובים בחבל רפיח יש החלטה שכבר נתקבלה. גם על
קטיף כבר הוחלט. לגבי שני הישובים באיזור שגב - זו החלטה חדשה.

מר י. אדמוני: התכנית היא כדלהלן:

אנחנו מציעים להקים שני ישובים לעולים כגוש
שגב בגליל המערבי, שזה חלק מהתכנית שלנו לגליל. דיברנו על
שני גושי התיישבות יהודית, אחד בתפן ואחד בשגב. הישוב הראשון
בשגב הוא בבנייה עבור גרעין ישראלי. אנחנו מציעים להוסיף שני
ישובים לשני גרעיני עולים; הישוב הראשון מיועד לגרעין עולים
שנמצא בשלבי התארגנות בארה"ב. הגרעין מרכז סביב שיקאגו ומסונף
לארגון ציוני אמריקה, הוא מונה 130 - 150 חברים. קבוצת החלוץ
רוצה להגיע כבר החודש ארצה והיא תיכנס למחנה הכשרה בשבי ציון.
אנחנו מקימים לצורך זה, ביחד עם מחלקת העליה והקליטה של הסוכנות
ומשרד הקליטה, מחנה הכשרה, שבו הקבוצה הזאת תתגבש ותתארגן,
אמנם לתקופה די ארוכה, כי תחלופנה שנתיים עד שלוש עד שהישוב
הזה יוקם. החברים יודעים שהם צריכים לשהות שם שנתיים בערך עד
הקמת הישוב.

שגב א' ו-ב' קרובים מאד אחד לשני. זה גרעין
"מצדה" שיכול להיות שיצטרף אליו גם גרעין ישראלי שהוא גרעין של
חברים שעבדו בעיקר במפעל ב' של התעשייה האווירית. זו חבורה של בעלי
מקצוע מאד מתוחכמים. היינו רוצים שיהיה שילוב של שני הגרעינים
האלה. אבל זה בינתיים רק משאלה. עכשיו מדברים על הקמת ישוב
לעולים, כאשר קבוצת החלוץ של הישוב הזה עולה ארצה החודש.
זה יהיה ישוב שקיומו על תעשייה. כל קבוצת הישובים באיזור שגב
מבוססת על תעשייה. הם יהיו קואופרטיביים סגורים, ישובים שמבוססים
על הקריטריונים שהועדה אישרה באחת מישיבותיה הקודמות.

הישוב השני שאנחנו רוצים להקים באיזור שגב,
הוא מעולים שיבואו מדרום אמריקה. לפי האינפורמציה שמגיעה אלינו
הנושא הזה של הקמת כפרי תעשייה יכול לקסום לגרעינים מדרום אמריקה.
מדובר על כך שנארגן גרעין שיכוון מראש להליכה לאיזור שגב ג'.
בעיית דרום אמריקה ידועה לכם והחשיבות לפתיחת עליה משם - אין
צורך להדגיש כאן. דוקא מבחינת הנסיה של העולים, הם רוצים ללכת
לישובים המבוססים על עבודה בתעשייה. נראה שיש אפשרות לגרעין גרעין
דרום אמריקאי שיעלה באיזור שגב. קטיף נמצאת ברצועת עזה.
כאן אנחנו מדברים על גרעין קיים שהוא אמריקאי דתי, שמוקם
בשם נאות מדבר. קבוצת החלוץ כבר נמצאת בארץ והיא נמצאת במשואות
יצחק, בדומה למחנה שאנחנו עומדים להקים בשבי ציון, הקימונו
גם מחנה במשואות יצחק, והגרעין יהיה שם עד שיעלה לישוב מתוכנן
באיזור קטיף. הגרעין היום מונה 25 חברים. יש כבר 10 ילדים
ויש הנחה שהגרעין הזה יגדל ולא תהיה בעיה עם עליית הגרעין על
הקרקע, שיעלה לפחות עם 40 משפחות.

שני הישובים הנוספים הם בפיתחת רפיח, מה שקראנו "שדות ה' ו-ו'", שלושה ישובים מתוכננים. אלה אינם ישובים שאנחנו מציעים היום בפעם הראשונה, אלא במסגרת תכניות שהבאנו הנה ואנחנו מביאים אותם עכשיו לאישור קונקרטי לבצוע.

שני המושבים האחרונים בגוש המושבים שהצענו להקים באיזור הפיתחה, מבוססים על בתי צמיחה. אנחנו מדברים על גרעין אנגלו-סקסי אחד וגרעין של צרפתים. בתנועת העליה בצרפת קיימת נטייה להליכה להתיישבות. אתם יודעים שרמות מאיר מבוססת על עלייה מצרפת; תלמי אליהו שהיתה גם כן מבוססת על עליה מצרפת. אנחנו רוצים לתת אפשרות לתנועת העליה מצרפת להקים ישוב שלישי בפיתחת רפיח. הישוב השני הוא אנגלו-סקס, לפי ההערכות שלנו במה שנוגע לקצב עליה של עולים בשדה ניצן נראה לנו שזאת לא תהיה בעיה להקים ישוב שם.

לא התחלנו לגרען את הגרעינים כי אין לנו

החלטה כזאת ולא היינו רוצים שם להקדים לפני שיש החלטה. לפי התגובות מהשליחים, לא תהיה בעיה לגרען את הגרעינים האלה.

בימים אלה אנחנו חונכים מרכז קליטה בחבל

לכיש בנהורה. הכוונה להביא את העולים למחנה הקליטה הזה שיוכל לקלוט עד 50 משפחות. הגרעינים יוכלו לעבור לנהורה ואחר-כך לעבור לישוב הקבע הנבנה עבורם.

הישוב הששי הוא קטורה ב' בערבה, אמריקאי-

ישראלי של התנועה הרפורמית, המסונף לאיחוד הקבוצות והקיבוצים, זה יהיה קיבוץ שקיומו על החקלאות. הקבוצה הראשונה נמצאת בטהארגנות

בכפר המכבי. יש להניח שהקבוצה הזאת תגדל גם ע"י תוספת עולים וגם ע"י תוספת של גרעינים של איחוד הקבוצות והקיבוץים.
אלה הישובים שאנחנו מציעים להקים.
הישוב הששי הוא קטיף שיישוב ע"י בנים מהנגב המערבי.

השר א. ארזן: מה זה: "קטיף - הרחבה"? קטיף עוד לא קמה

אז למה מדברים על הרחבה?

מה זה 70 יחידות משק?

היו"ר השר י. גלילי: בקשר לנייר על קטיף, המפה תופסת, דברי

ההסבר - אינם תופסים, תופס בענין זה

המכתב של שר החקלאות, שאני רוצה לקרוא אותו:

המאושר יהיה גדול מהמקובל. זה מונח
ה"הרחבה" - 200 יחידות חקלאיות ב-4 שכונות מגורים חקלאיות
ובמרכז ייבנו מוסדות הציבור והבתים לעובדי הציבור, והם לא
יעלו על 30% ממספר החקלאים.

מר י. אדמוני: אנחנו מדברים על שלוש שכונות ולכן מופיע

המספר 70. הקבוצה הראשונה שלה אנחנו רוצים

להקים שכונה, היא קבוצת הבנים. תהיה אגודה אחת על 210 יחידות.

אנחנו חולמים ~~שש~~ ~~שבע~~ ~~שמונה~~ ~~תשעה~~ תהיה אגודה אחת. יש מגמה להרחיב

את האגודות מסיבות שונות, בעיקר ארגוניות. לנו נראה שהאגודה

הגדולה יש לה יתרונות. אנחנו מדברים על מיזוג ~~יחידה~~ עם בית יוסף

לאגודה אחת. היתה הצעה של שר החקלאות להקים את הישובים כאגודה

אחת כאשר בתוכם יש שכונות כמו בתענכים. מדובר על ישוב שמיועד

לבנים ושכונה שניה המיועדת לעולים. לכן זאת הרחבה מבחינת האגודה,
זו הרחבה של השכונה השניה על הראשונה שעליה כבר קיימת החלטה.
אני מקווה שחליטו להקים אותה תוך זמן קצר.

מבחינת היחידות האחרות אנחנו מדברים על
70 יחידות במרכז הגושי שם יוכלו בעיקר בעלי המקצוע.

השר מ. קול: האם יש תקציב לבצוע הסעיף הזה?

מה היחס בין שכונה ואגודה? אגודה אני
יודע מה|זה ; אבל מה זאת שכונה מבחינה משפטית וציבורית -
יש להם ועד נפרד? מה היחס ביניהם? המושג הזה הוא חדש ואני
מבקש להבהיר אותו.

אני שמעתי על שני ישובים שקשורים לזרמים
האחד דתי במשואות יצחק והשני רפורמי במסגרת איחוד הקיבוצים
והקיבוצות. האם הם מוגדרים ברורות? ואף כן, האם היה דיון על
כך בועדה של המרכז החקלאי, שם דנים על העליות של הגופים השונים?
אני מחייב בהירות בעניין זה. הייתי רוצה לקבל אינפורמציה מדויקת
האם מגדירים אותם השליחים של הסוכנות או האם הם מוגדרים פה?

מר קרונה: מדובר על שני ישובים שתהיה להם השלמה
מהארץ. על איזה בני מושבים מדובר בקשר
לקסיף ובשגב. האם זה ע"י מכרז או ילידי הארץ. הייתי מבקש
אינפורמציה.

השר ח. צדוק:

קטיף - מבחינה קונצפטואלית - זה פיתחת

רפיח או רצועת עזה?

היו"ר השר י. גלילי:

לשאלת שר המשפטים אני רוצה לומר את חוות

דעתי. התשובה על השאלה הזאת תהיה תלויה

בהחלטות שועדה זו - על דעת הממשלה או באישור הממשלה - תקבל בעתיד
באשר נראה לי שאנחנו לגבי רצועת עזה, נמצאים במצב לא טוב, באי-
בהירות קונצפטואלית שלנו. היו לנו השקעות ברצועת עזה שאין להן
המשך, לא המשך של ביסוס וגם לא המשך של תוספת שהם בגדר האחזיות,
כמו מיצרים, כפר דרום ועוד. לא במקרה עד עכשיו לא הוכאו לועדה
הצעות בנידון, כי יש בזה אי-בהירות גם בין האנשים העוסקים בזה
מבחינה התישבותית. כל ההצעות בנידון קשורות קונצפטואלית פוליטית.
בעתיד נצטרך לספל בסוגיה הזאת. בינתיים נראה לי שמבחינה התישבותית
קטיף עומדת בפני עצמה. מה שנחליט בעתיד יקבע את הכיוון שלה.
זו תשובה על דעתי האישית.

מר ר. וייץ:

אביע את דעתי האישית ואחר-כך את הקונצפט

ההתישבותי.

לגבי רצועת עזה נשאלת השאלה, אם החיץ

ההתישבותי שאנחנו עושים, איזו מטרה מדינית יכולה היא לשמש
בעתיד. דעתי האישית היא שאת רצועת עזה אסור לספח למדינת ישראל.
הישוב בקטיף איננו סוגר את האופציות, הוא קונצפטואלית ופונקציונאלית
חלק מפיתחת רפיח. מה שאין כן אם נדון ביישובים האחרים. יש שם
מקיפים, עירוניים וסמי-עירוניים.

היו"ר השר י. גלילי: אני קובע שקסיף היא חלק קונצפטואלי

והתישבותי של מדינת ישראל, אבל אני

לא קובע, כי עדיין ישנה בנידון אי-בהירות.

מר י. אדמוני: בענין התקציב, לגבי יחידות הדיור, ההשכם

עם משרד השיכון והקליטה שחלק מהתקציב

לדיור יעבור לתקציבי דיור לעולים בישובים אלה, קיים. נתקבלה

החלטה שהסוכנות תישא בהם. קיימת החלטת של ספיר ז"ל ודולצ'ין יבד"לא

לממן את הוצאות שתהיינה במהלך השנה התקציבית הזאת בגין הקמת

הישובים האלה.

הגבול בין שכונה לאגודה איננו ברור.

מה שברור הוא שתהיה אגודה אחת משותפת לכל השכונות, מזכיר אחד.

אגודה אחת עם הנהלה אחת. אלא מאי? היות ומדברים על קבוצות

שונות של מתישבים שתאחזנה בישוב הזה, ותהיינה 200 יחידות

דיור, אנחנו מציעים שיתנו לקבוצות שונות אפשרות להתארגנויות

חברתיות שונות כדי שיוכלו לחיות את חייהם. כולן שכונות קרובות

וסמוכות אחת לשניה. לפי דעתנו, מיזוג גלויות בצורה כזאת הוא

יותר נוח, יוצר פחות חיכוכים ויותר מוצלח; את זה אנחנו רואים

גם בחבל לכיש, באיזור התענך ובמקומות אחרים. השירותים יהיו

משותפים לכל אגודה.

לגבי היעוד התנועתי, נקבע הענין ע"י

ועדה בין-תנועתית להתישבות, והועדה בינתיים קבעה רק ארבעה

דברים:

1. הישוב באיזור קטיף יהיה מסונף לאיחוד

המושבים של הישוב האמריקאי;

2. קטורה ב' תהיה מסונפת לאיחוד הקבוצות

והקיבוצים;

3. שגב ב' תיועד לאיחוד החקלאי, הגרעין

ביקש להצטרף אליהם;

4. יש החלטה של הועדה, ללא קשר לתכנית

הזאת, שאחד משני הישובים בפיתחת רפיח

ייועד לאיחוד החקלאי.

אאלה היו החלטות הועדה לגבי 4 מתוך 6

הישובים. לגבי השנים הנוספים, טרם נתקבלה ההחלטה. סוכם

שהישיבה הבאה תסכם את הנושא הזה. יש עוד שני ישובים, אחד

בפיתחת רפיח ואחד באיזור שגב. הבנים באיזור קטיף זה מהנגב

המערבי.

יש לנו קבוצה קטנה של ישובים דתיים.

אנחנו מדברים על בנים אלה שיצטרפו אל הקבוצה הראשונה. הקבוצה

הראשונה תעלה בנובמבר, לבני דרום ותתחיל להתגבש בבני דרום

לקראת עלייתה לקטיף. יש תופעה מעניינת, שיש הרבה אנשים,

גרעינים ובודדים, שרוצים ללכת להתישבות וחסר לנו מה שהיה

בארץ עד 1948, מחנות הקליטה וההכשרה על יד המושבים ובמקומות

אחרים. אנחנו צריכים לחדש את העניין הזה של מחנה הכשרה כדי

לאפשר לגרעינים שיש לנו והרוצים לצאת להתישבות, להתגבש.

אנחנו מדברים על שכונה של 70 משפחות עולים חדשים ושכונה

אחת לבנים. השיתוף יהיה באגודה.

השר י. רפאל: זו שיטה חדשה בהתישבות, צריך לקיים דיון על זה.

היו"ר השר י. גלילי: אנחנו היום איננו קובעים מסמרות בנושא התכנון של ישוב קטיף. קיבלנו מידע שיש מחשבה שהישוב הזה יהיה מחולק לשלוש שכונות, וכנוסף לכך גם דיון לבעלי מקצוע. הבאנו את המסגרת המספרית, לגבי התכנון עצמו הדבר צריך להעשות ע"י המחלקה להתישבות בהסכם עם שר החקלאות. אם הועדה רוצה דיון בנושא, אין לי התנגדות. אבל בדרך כלל, אם אין החלטות מפורשות של הועדה, התכנון שלהישובים נקבע ע"י הגורמים השונים, משתתף בזה גם משרד השיכון. הגושפנקא צריכה להינתן ע"י שר החקלאות. אם הועדה תרצה דיון - אענה לזה ברצון.

השר מ. קול: אני חושב שזה לא סביר שישנה ועדת שרים להתשבות שמתכנסת ופתאום שומעת על דבר שנקרא "שכונה". אינני נוקט שום עמדה לגבי העניין הזה. אני חושב שאנחנו רשאים לשמוע מהי הקונצפציה של הנושא הזה. אני מכיר את הדעות של רענן וייץ. אני א תומך בכך שלא צריך לעשות ערכוב גלויות אלא למזג גלויות מארצות שונות. אני בפעם הראשונה שומע על שכונות. בודאי היה דיון על כך והיו"ר מודע לדבר וכנראה גם שר החקלאות וראש המחלקה להתישבות. אינני רוצה להיות זה שאינו יודע מה המחשבות החדשות שהתגלו. שמעתי מפי אדמוני שהכל לא מוגדר. כדאי לשמוע על הדברים האלה.

גם על כך שבאים עולים מארצות המוצא השונות ושמים עליהם חותמת תנועתית שלא ידעו עליה ולא שמעו עליה - צריך לקיים בירור. היו"ר אמר שמדובר על גרעיני עולים, שמעתי שעוסקים בזה שליחים של הסוכנות היהודית. השליחים לא מוגדרים. אני רוצה

לדעת איפה מתרחש הדבר הזה שמחליטים עליו ואיך זה קורה. שמעתי ראיונות בטלוויזיה וקראתי דו"חות שונים שהאיחוד החקלאי לא כל כך הצליח בישובים שלו בבקעת הירדן או כנאות הכיכר ובמקומות אחרים, יש בעיות קשות. לפני שהולכים להכניס בפעם הראשונה גרעין פארגון ציוני אמריקה ולהוביל אותו על סף כשלון, צריך לבדוק את העניין לאור הנסיון שהיה עד עכשיו עם הישובים האלה. אני מבקש על זה דיווח, מה הנסיון שנצטבר עד עכשיו.

היו"ר השר י. גלילי: אנחנו נדרשים היום לתת את דעתנו לעניין של הגדלת מספר היחידות במושב קטיף שתהיינה מיועדות לעולים חדשים במסגרת התקציבית שנתאפשרה בחלקה. אני מסכים שנבקש את שר החקלאות ואת המחלקה להתיישבות להביא לפנינו באחת הישיבות הקרובות, הצעה מוסכמת, על מתכונת הישוב בקטיף מפני אופיו המיוחד.

גם לי יש שאלות שנראה לי שראוי לקבל עליהן מידע בועדה, וזה בקשר לגרעינים. מה ניתן לעשות כדי להגדיל את הגרעינים? איך הם מגדירים את עצמם ואיך זה מתקשר עם ועדת גבתי. אני מציע שנרשום לעצמנו דיון בנושא הזה.

בדבר התקציב, המסגרת המוצעת כאן איננה מבטיחה תקציב מלא לפיתוח הישובים האלה. היא מבטיחה התחלה. מסר לי ידידנו אבני, כי מבחינת מה שמשרד השיכון יכול להקציב במסגרת עליה מדובר ושהוסכמה עם ספיר ז"ל, זה רק מתקרב לשליש ממה שצריכה לעלות בניית 200 יחידות הדיור. אנחנו נפעל לגיוס התקציב לדבר הזה, זה יהיה בתקציב לשנת הכספים הבאה. עם זאת, ישנה חשיבות גדולה להחליט היום על המסגרת ועל ההתחלה, כי זה

יכול לתת דחיפה למימוש והמחשה של הגרעינים ע"י כך שאתה נותן להם יעד ברור ומוחשי לעלייתם ולהתישבותם.

יש ישוב אחד שאנחנו מרחיבים, שני ישובים שהחלטנו עליהם כבר, ושלושה ישובים חדשים בערכה ובאיזור שגב שעל שלבי התחלת בנייתם ותהליך פיתוח הישובים הללו, צריך להיות תאום עם מצב ההתגבשות של הגרעין. צריך לדעת לנווט באופן ריאליסטי. אבל אני מחשיב מאד את עצם המדור הזה של גרעינים שמתחילים להתגבש בחו"ל לעלייה והקמת ישוב בארץ, וע"י א כך אנחנו נותנים להם דחיפה.

אשר לשאלה של קול על האיחוד החקלאי, יכול להיות נסיון שלא הצליח ונסיון אחר שמצליח. זה טעון טיפול ספציפי לגבי כל גרעין ויש לשים לב להערה של קול. אנחנו רק יכולים להשב תשומת לב האנשים העושים במלאכה לכך.

השר י. רפאל: יתכן והנושא הזה לא שייך לשולחן הזה,

כי יתכן שהצורה הפנימית של ההתישבות אני רוצה לומר: שייכת למשרד החקלאות; אבל מכיון שדיברו על כך/ אנחנו יודעים עד עכשיו, ישובים שקמו לאחר יסוד המדינה, היו משני סוגים: ישוב שקם מאנשים אשר באו מהגולה, או מהארץ, או מעורב. אנחנו עוברים עכשיו לצורה חדשה. אם זה נסיון חד-פעמי, אני מסכים שזה ייעשה. אם זו צורה חדשה, נדמה לי שזה טעון בירור יסודי ביותר. צריך לעשות מחקר רציני לאיזה סוג יש הצלחה רבה יותר, אם על טהרת עדה אחת, או על יסוד מיזוג של עדות ומצאי גולה. בכל זאת נעשה נסיון של הפרדה וגם יחד. אני יכול לתאר לעצמי הרבה צרות שעלולות לצמוח מסוג חדש זה. לכן אם עושים נסיון חד-פעמי כדי ללמוד, זה דבר אחד; אבל אם קובעים בכך תקדים

לקראת שיטה חדשה, אינני חושב שזה צריך להעשות בהיסח הדעת אלא על יסוד שיקול דעת ברור ומוחלט.

השר ח. צדוק: הבסיס המשקי יהיה כמעט זהה עם הבסיס המשקי

של שדה ניצן. אני מניח ששדה ניצן מבוסס

על הגדרה ברורה ומקובלת, מה בין רכושו של כל חבר ומה בין הועד של האגודה, כמקובל במושב עובדים. הייחוד של הישוב שאנחנו מדברים עליו - קטיף - הוא שבין אאאאאאאא הבעלות של הפרט לפי עקרונות המושב, לבין הועד של הישוב כולו והאגודה המקיפה את הישוב כולו, יש איזה גורם ביניים של השכונה. אני רוצה להמליץ שהדברים האלה יוגדרו ויהיו ברורים לפני שעושים מעשה. הולכים פה לחידוש שאני מחייב אותו חד-פעמית לפחות. אינני בא לומר שע"י החלטה על קטיף קבענו החלטה עקרונית על צורת ישוב חדשה, אבל אני מחייב הגדרות יותר ברורות כדי למנוע תקלות. יש פה במבנה של הישוב הזה, אלמנט שמחייב הגדרה ברורה, ומוטב שהיא תיעשה מראש כדי למנוע תקלות כאשר כולם יושבים כבר במקום ולא יודעים את הסמכויות והזכויות של כל אחד ואחד.

לגבי קטיף, בענייני מים, ההרחבה מדברת

אלוף ורדי:

על כמות מים לגבי 210 יחידות, שזה כ-1,7

מיליון קוב. המקור היחידי, לפי הערכה של נציבות המים, למים (2,5 - 3 מיליון קוב) זה במרכז החופי, היום המים האלה זורמים לים. בזמנו סוכם להעמיד אותם לרשות ההתיישבות היהודית. הואיל וההתיישבות היהודית מביאה בחשבון גם אפשרות של ישובים נוספים בדרום הרצועה, הרי שכל החלטה לגבי הרחבה או מתן מים מתוך המרכז לישובים, צריכה להביא בחשבון שברצועת עזה קיימת

היום מצוקה גוברת והולכת במים כתוצאה מהמלחת המקורות של המים. יש לזה השפעה על עתיד הרצועה, בעיקר הפרדסנות. לכן כל החלטה בענין זה צריכה להביא בחשבון את הצרכים של הדרום, מי שתיה וכן הצרכים של החקלאות הקיימת. אנחנו צריכים לאפשר לחקלאים לקיים את פרנסתם בכמויות מים סבירות, וכפי שאמרתי, מצב המים ברצועת עזה חמור. מה שהוסכם ביננו ובין הסוכנות, רציתי שזה יירשם, שכל הרחבה כזאת חייבת להביא בחשבון את הצרכים של מי שתיה וגם חקלאות של האוכלוסיה הקיימת לגבי ניצול המים.

השר א. ארז:

אנחנו דנים פעם שניה בענין קטיף. אני עוררתי את הבעיה של מושב קטיף. אני מתנגד להקמת ישובים של 60 יחידות, שמענו גם מיחיאל שזה לא מתאים וצריכים ישובים גדולים, לפי עניות דעתי, לא פחות מ-100 עד 150 יחידות דיור, כדי שהכפר יוכל להתקיים כישוב מבחינה תרבותית, כלכלית וחברתית. לכן עוררתי את השאלה. משום כך אנחנו דנים בפעם השניה. אני רוצה להדגיד שאנחנו דנים על מושב קטיף ולא על הרחבת מושב קטיף. עוד לא הקימונו את המושב ואי אפשר לדבר על הרחבה.

היו"ר השר י. גלילי: בתכנית מושב קטיף, במסגרת שהוקראה כאן, יכול המושב גם עולים וזה יהיה מתקציב של

יישוב העולים.

שר החקלאות א. און: מדברים על הקמת המושב שבגלל גודלו אמרתי שהוא ייבנה בשכונות מגורים. היום יש 3 - 4 רחובות במושבים. היות וזה נסיון ראשון ל-200 יחידות, ההצעה היא שהוא ייבנה בשכונות. אנחנו מדברים על הקמת מושב גדול שייבנה. צאצא לא בא בחשבון שיהיו ועדי שכונות כי אז תהיינה שלוש עיירות. לכן הדגשתי שלא ייבנו בתים של עובדי ציבור בתוך השכונות אלא בתוך מרכז המושב, ואז לא מפריע לי שתהיה שכונה אחת של עולים בתנאי שילדיהם ילכו לאותו ב"ס, הנוער ילך לאותו מועדון, יקנו באותה צרכניה, ישחקו באותו מגרש, לא מפריע לי שיהיו שני בתי-כנסת.

אני מציע שנקבל אישור עקרוני להקמת

המושב.

היו"ר השר י. גלילי: החלטנו על הקמת קטיף ב-6.5.74. מה שאנחנו נדרשים עכשיו זה לייעד מספר יחידות בקטיף לעולים, במסגרת שנקבעה ע"י שר החקלאות והמחלקה להתיישבות. אנחנו מוחקים את הענין של ההרחבה. עלינו להחליט לכלול במסגרת הזאת מספר יחידות לעולים. אשר לאופיו של הישוב, שכונות, מוסדות ציבור וכיו"ב, על זה נקבל הודעה מוסכמת ע"י שר החקלאות והמחלקה להתיישבות. אם ההודעה לא תהיה מוסכמת, אינני רואה פורום אחר לדון בו מאשר כאן, אם כי אינני מתפרץ לדיונים האלה.

מר י. אדמוני: ההערה של שר החקלאות מבהירה גם את ענין

המים. אנחנו מדברים על אותה התכנית.

בישיבה הקודמת דובר על הקמת השכונה הראשונה, היום מדובר על הקמת השכונה השניה המיועדת לעולים. כבר אז הוחלט על 210 יחידות. לפי ההסכם שיש בינינו ובין הממשלה, תה"ל ומקורות, ועם כל מי שעוסק בחלוקת מים, יש חלוקת מים בינינו ובין האוכלוסיה הערבית בקטע הזה שלפיו אנחנו מקבלים את המים הדרושים לנו ל-210 יחידות. הביטוי "הרחבה" היה לא מוצלח.

היו"ר השר י. גלילי: אני מניח שנגיע באחת הישיבות הקרובות

לדיון בנושא הבדואים בפיתחת רפיח. יש

בענין זה הצעות גם של חברי רוזן ושם-טוב וגם של רענן. תוך כדי דיון בנושא הזה תהיה הזדמנות להתוודע מחדש לבעיה הקשה והמורכבת של המים, שהיא מכובדת לאו דוקא לגבי מספר היחידות בקטיף, אלא לגבי קונצפציה התישבותית של האיזור הזה. ניתן אז את הדעת על זה, זה ענין מאד רציני. שמענו בענין זה את הערת ורדי שגם נכונה לאו דוקא לגבי קטיף אלא לגבי כל המרחב וגם לגבי השאלה שעורר צדוק בקשר לתכניות של רצועת עזה יש בזה לא רק בעיות פוליטיות אלא גם של מים. אבל לאחר ההבהרות שנשמעו כאן, שהדבר הוא במסגרת התכנון, אני מניח שאין בעיות. כדי להעמיד את זה על דיוקו, מחקנו את המושג של "הגדלה" ו"הרחבה".

אני מניח שההצעה הזאת, עם התיקון, מתאשרת.

צריך לזכור שאין בכך עדיין כיסוי תקציבי מלא, יש פה אור ירוק להתחלה של התקדמות בענין זה, ובדרכים המקובלות לקראת שנת התקציב הבאה, צריך לזכור את ההתחייבויות ולמלא אחריהן. בכך יש גם משום התחייבות לתכניות ההתישבות בעתיד.

השר מ. קול:

פה סוכם שאף ישוב לא יתבסס על ענף משקי אחד

אלא יהיה תמיד עוד ענף אחד, במקרה של משבר

בענף מסוים. אני מודאג מזה שמקימים ישובים על יסוד ענף משקי אחד.

פרופ' ר. וייץ:

בכבשונה של ההתישבות הכפרית בישראל

מתחשבים דברים בלי הרף הן בשטח הכלכלי והן

בשטח התכנון הפיסי. יש עכשיו הצעות מרחיקות לכת מהפכניות

לגבי המקובל, וזה בשטח החברתי והארגוני. אין כסקטור הכפרי

בישראל שצושה את מלאכתו מצד אחד על ידע ומחקרים, ויש לזה כלים

רבים משוכללים שהייתא להם מוניטין בכל העולם. אם השולחן הזה

ירצה לעקוב מן הבחינה המקצועית של תורת ההתישבות ולדעת

להבין ולחתור לכל החידושים, אפשר לדון על הדבר. זו תוצאה

של מחקרים כלכליים מרובים, של הכנת תהליכי הייצור החקלאי

של היום ומחר. הוא הדבר לגבי התכנונים.

לכן, אם היושבים סביב שולחן זה רוצים,

אפשר ללמוד את זה. נזמין אתכם למרכז לחקר ההתישבות ברחובות

ושם אפשר ללמוד את הדברים כהלכה.

אשר לקטיף, גם זה לא חידוש. אנחנו נסינו

את הצורה הזאת הן בתענכים והן בביכורה של הפועל המזרחי.

בבית שאן מלכתחילה היה רעיון כיצד מגשרים בין הצורך בהרבה

משפחות כדי לייצל את הפעולות, לבין הקושי של הנהגת קואופרציה

ומספר גדול של משפחות. נוכחנו שלא עמדנו בפרץ ונתנו לכל

שכונה להקים ועד. היום אנחנו צריכים לחזור בנו. אני מסכים

עם דעת שר החקלאות שצריך למנוע מתהליך שהשכונות תפעלנה כאקגונים

יורידים כל שהם. יכול להיות ארגון חברתי גרידא. הדברים האלה

לא נעשים סתם, אלא אחרי הרבה דיונים עם התנועה והמרכז החקלאי ומשרד החקלאות והמחלקה להתישבות. אנחנו מוכנים להביא את הענין אבל לזה צריך דיון יסודי. יש לברך על הנסיון שעכשיו רוצים להתחיל בשיטה יותר רחבה של ארגון עולים להתישבות לפני עלותם. העולים הם המחליטים למי הם משתייכים. עובדה, הגרעין של שגב עלה ארצה ללא הגדרה, הוא שידך את עצמו עם כמה תנועות, גם עם העובד הציוני, אני מצטער שהשידוך לא עלה יפה, ואני חושב שההחלטה לא לקבל אותם היתה מוטעית. הענין בא לוועדת גבתי ושם הם מביעים את דעתם והועדה מאשרת.

יש לי דעות ברורות על סדרי הטיפול של כל התנועות, זה לא שייך לענין. הכללים מי מכיר בגרעין ומתי, עומדים עכשיו על סדר יומה של הסוכנות היהודית ואחרי שיהיה דיון על כך בסוכנות, ברצון נביא את זה לכאן. אנחנו פועלים במסגרת ברורה ומוסכמת על כל אלה העוסקים בהתישבות. הייתי רוצה שהדברים יהיו ברורים, שהדברים באים הנה לאחר בירורים וניתוחים.

היו"ר השר י. גלילי: לשאלה של קול היה מקום, ואילו רענן היה נדרש לחוות את דעתו, היה מתברר שיש כעיה

כזאת. אין ספק שחייבת להשאר זכות הגדרה עצמית של הגרעין. יחד עם זה ישנה סכנה שמייצרים גרעינים כפטריות. אז יתברר שאמנם ייצרו גרעין ואחר-כך מתברר שכל ערכו הוא בזה שהוא נעשה קנדידט למשבצת והוא מתפורר לפני שהוא מקבל משבצת. על כן לשאלה של קול היה מקום.

אני חושב שהיות וזה נושא שבא לפנינו בפעם הראשונה, כל העניין הזה של פעילות ליצירת הגרעינים בחו"ל ודרכי הגדרתם העצמית, ראוי שתהיה לנו שעה להתוודע לזה. ברור שלא נפגע בזכות ההגדרה העצמית של הגרעין.

פרופ' ר. וייץ: אני אמרתי שהדבר טעון הגדרה במסגרת. עשינו זאת ואני הנחתי על שולחן הסוכנות היהודית שהיא האינסטנציה שצריכה לקבוע את עניין הגרעין. לאחר שהסוכנות תדון בכך, ברצון רב נביא את זה לשולחן זה.

השר א. עופר: היות ומדובר על בעיה לא התישבותית, לפי מה שקראתי, אלא על הסדר של גרעינים עם מחנות צה"ל, שזה עניין ממשלתי מובהק, אני מבקש להעביר את זה לדיון בממשלה.

היו"ר השר י. גילי: די ששר אחד ירצה להעביר נושא לדיון בממשלה כדי שניענה לו, כי זכותו להציג את זה לדיון בממשלה.

אני רוצה רק לתקן את דברי ההסבר של שר השיכון. אני מערער על המלה "כולו". לנושא הזה זיקה בחלקה לנושא ההתישבותי כי הדבר הזה קשור בשני דברים:

1. מתן תנאים להתגבשותם של גרעינים, דבר שהוא חשוב מהבחינה ההתישבותית;
2. יש בו ציון פרספקטיבה של התישבות נוספת בגולן.

בועדה שלנו משתתפים גם נציגים של הסוכנות היהודית. פה מדובר על תקציב שצריך להיות ממקור המחלקה להתישבות. אין פלא בזה שאנחנו הכאנו את זה גם לוועדה הזאת, אבל אינני מתנגד שנקדים לדון בזה בממשלה.

השר ש. הלל: אני חושש מהארכת הפרוצדורה ללא צורך, כי לאחר החלטת ממשלה, הדבר נצטרך לבוא לכאן, כי יש בו ענין של תקציב הסוכנות היהודית וגורמים אחרים. אני חושב שזכותו של שר השיכון שמורה בכך שהוא ירצה להעביר את הסיכום לערעור בישיבת הממשלה. אני לא רואה שאנחנו נגיע, מבחינת סדר העבודה של הממשלה, לזה, אלא בעוד מספר שבועות, ודומני שהיינו מסיבים לעשות אם היום נדון, ואם מתגבשת החלטה, זכותו של שר השיכון לערער בממשלה.

היו"ר השר י. גלילי: יש שתי אפשרויות. אחת, שאנחנו פותחים בדיון, וממילא שמורה זכותו של חבר להביא לממשלה ולא לתת תוקף להחלטה לפני שהממשלה סומכת או לא סומכת ידה על החלטת הועדה. יש אפשרות לפתוח בדיון ויש אפשרות שניה להמנע מפתיחת בדיון ולהעביר את הנושא כמישרין לדיון בממשלה. אני הבאתי את זה לכאן, משמע שחשבתי לראוי שזה יידון כאן, אם כי ~~ערתי~~ שהעניין הזה יגיע גם לממשלה. שיערתי שזה יגיע לממשלה עם המלצה או בטרם המלצה.

מר מ. נצר: היות והדגש הושם ע"י שר השיכון כאילו שהכוונה היא להקים תכנית שקשורה עם מאחזים, אני רוצה לומר שהמוטיבציה היא התיישבות ברמת הגולן, ומערכת הבטחון נתבקשה לסייע במיקום, אם וכאשר יוחלט על כך במחלקה להתיישבות. אם זה יבוא לממשלה, אני רוצה שיהיה ברור שזה על דעת שר הבטחון.

השר ח. צדוק: הצעה לסדר: מציע שנשמע פתיחה ונשאל שאלות הבהרה אבל לא נדון ולא נסכם, אלא הדיון והסיכום יועברו לממשלה. נדמה לי שזה יהיה מועיל כעבודת הכנה לקראת הדיון בממשלה, שחברי הועדה הזאת ישמעו ויקבלו תמונה במה העניין.

השר א. עופר: אני לא מתנגד שנשמע, אבל אני רוצה לשמוע בזה את הרמט"כל ואת שר הבטחון, והם אינם פה.

היו"ר השר י. גלילי: נשמע את דברי ההסבר וההצעה וכאשר להחלטה - זה יהיה לעת מצוא.

ועדת שרים להתיישבות
9.9.75

מר י. אדמוני:

ההצעה באה לאפשר הקמת מספר מחנות זמניים
לגיבוש גרעינים להתיישבות. הבעיה די מציקה

לנו בזמן האחרון. אנחנו בתהליך של הקמת מספר מחנות זמניים
כי מספר הגרעינים הקיים ורוצים ללכת להתיישבות הוא יותר גדול
מאשר המקומות שאנחנו יכולים להציע. קיימת היום התפרצות גדולה
מאד להתיישבות בכל הארץ. הזכרנו את יעד לשגב, היושבים במחנה
של קרוואנים; יש עוד 4 - 5 גרעינים המבקשים להתיישב במקומות
זמניים. גרעין "יונתן" התחיל להתגבש לפני למעלה מששה חודשים
לקראת התיישבות אפשרות ברמת הגולן. הגרעין הזה גדול. מרום-
הגולן העמידה לרשותו שכונה משכונותיה, צר בה המקום והגרעין
איננו יכול לקלוט חברים חדשים כי הוא ממילא ממלא כל פינה בתחום
שהועמד לרשותו במרום-הגולן. היום יש שם 40 חברים והוא יכול
לגדול בקלות.

ברמת מגשימים ישנו גרעין שנמצא בהכשרה

שנה שלמה. שם התגבש גרעין של 12 בנים ו-12 בנות שעומדות
להצטרף אליהם, ועוד 20 איש שיצטרפו כנובמבר. הגרעין הזה
יכול לגדול. רמת מגשימים מלאה עד אפס מקום, אין בה מקום
אפילו לתוספת של חבר.

ישנו גרעין שלישי שהקיבוץ הארצי רוצה

לארגן, גם הם דנים לקראת התיישבות ברמת הגולן.

אלה הם שלושה גרעינים התיישבותיים שפנו

אלינו בבקשה שיאפשרו להם להתארגן לקראת התיישבות ברמת הגולן.

ועדת שרים להתיישבות
9.9.75

עד עכשיו דחינו את הענין הזה של הקמת מחנות זמניים, בגלל היוקר
שבהקמת מחנות אלה; מה עוד שברמת הגולן הבנייה הנדרשת היא
בנייה קשיחה, והוצאות הקמת המחנות היא גבוהה.

לפני ארבעה חודשים פנה אלינו צה"ל והציג

בפנינו בעיה. צה"ל אמר שיש לו בעיה של מוצבים שהוא בנה אותם
לאחרונה, לא בקו הראשון אלא בקו השני, והיות והם בקו השני,
הם לא מאוישים. אלוף הפיקוד ראה חשיבות לאיש מוצב אחד ע"י
גרעין אזרחי בזמנו של תנועת המושבים, שקראנו לו "גמלא",
שהיה מבוסס על יוצאי אחת הסיירות של צה"ל, וחשבנו שאפשר
לאפשר לגרעין להתארגן על המוצב הזה של צה"ל, בו מערכת
ההתגוננות קיימת. צה"ל גם הסכים שנבנה את השיכון בבנייה
רכה על יד המוצב שיש בו מקלטים, נעמיד קראונים או סוגי
מבנים אחרים, שבמידה ותהיה פורענות, אפשר יהיה למצוא מקלט
מקלטים הקיימים בישוב. ההוצאה להקמת מחנה כזה היא הרבה
יותר זולה. לצערנו הרב, אף הגרעין ההוא של תנועת המושבים
התפרק כעבור תקופה קצרה.

כמשך הזמן התחילו לשאול מדוע לא ללכת בדרך
של מתן אפשרות לגרעין להתגבש לקראת התיישבות מצד אחד, ומצד שני
לאיש את המוצבים העומדים ריקים וצה"ל חושב שיש חשיבות לאיש
אותם. איננו מדברים על גרעינים סתם שאין להם משקל ואנחנו
ממקמים אותם במוצבים ברמת הגולן, אלא אנחנו מדברים על מיקום
הגרעינים במקומות סמוכים לישובים מתוכננים.

אם מדברים על שלושה מוצבים בחלק הדרומי

של רמת הגולן, ואליבא דמחלקה להתיישבות אנחנו מדברים על
שלושת המוצבים האלו, אנחנו מעוניינים ששלושת המוצבים יהיו
על יד הישובים המתוכננים הסמוכים. לכן גם המוצבים קרובים
מאד לנקודות האלו. זאת אומרת: מאפשרים להם להתגבש, ואם

ועדת שרים להתיישבות
9.9.75

יתפוררו, לא הפסדנו הרבה, ההשקעה במחנה כזו היא שולית.
חברי הגרעינים יודעים שלא מקימים בשבילם ענפי ייצור היום
אלא הם נזקקים לעבודות חוץ בגולן ויש הרבה עבודות בגולן.
החברים יעסקו בעיקר בעבודות חוץ ואין לנו התחייבות אלא
לתת להם את הישוב הסמוך וגם אין התחייבות לגבי העיתוי
להתיישבות שלהם. בעלות שולית מבחינה כספית, אנחנו יכולים
לתת תנאים לגרעינים האלה להתגבש לקראת אפשרות עלייתם לגולן
בלי שאנחנו מחייבים את עצמנו בעיתוי עלייתם. הכל בסמוך
לישובים המתוכננים, בהתאם לתכניות העבודה של המחלקה להתיישבות.

המקומות שצה"ל הציע: אחד סמוך לישוב

השני. באיזור של גוש רמת מגשימים - גרעינים דתיים. וישוב
של הקיבוץ הארצי צריך להיות סמוך לגשור כדי להצטרף לגוש
הקיבוצים של דרום רמת הגולן.

אין פה מעשה המסיט אותנו מהתכניות

המתוכננות היום לרמת הגולן. אין פה שום ביטוי אלא הצורך
שלנו לאפשר לגרעינים להתפתח, לגדול - ואליבא דכולנו זה מהלך
רצוי - . איננו מכתיבים דבר חדש אלא נענים לצרכים של צה"ל
וצה"ל נענה לצרכים שלנו בזה שהוא מעמיד לרשותנו את המוצבים
האלה וגם מבטיח לנו להשלים את מתקני הבסחון אם הם חסרים
כדי שמערכת ההתגוננות תהיה מושלמת.

היו"ר השר י. גלילי: מה יקרה כאשר צה"ל יתפוס את המוצבים?

מר מ. נצר:

כל מה שקשור בתכנית התיישבות בכלל עם דגש על איזור רמת הגולן, נעשה בתאום עם שלטונות הצבא, וכל מיקום עובר חתימה של הרמט"כל, מטעמים של קו צבאי וכבעיה שקשורה עם שטחי אש ותנועות הצבא, צריך תאום. עד כה גם כאשר עלה הרעיון הזה הוא בא בגלל שתי סיבות עיקריות, שחלק מהיכולת לאייש את המוצבים וסדרי גודל ההתיישבות לא נותנים תשובה מלאה על מה שצה"ל רוצה. חל בזה שינוי מהותי חיובי כשהישובים משולבים בתכנית ההגנה הכוללת של רמת הגולן. כתוצאה מכך, הצבא יזם מספר אפשרויות שונות שלא תאמו תמיד את תכנית ההתיישבות. נעשה הפעם נסיון לראות, לאור תכנית ההתיישבות הקיימת, איפה ניתן גם לשלב את הרצון של מערכת הבטחון.

גורם שני הם הגרעינים הקיימים. היות ועובדים פה בשיתוף מוחלט עם הגרעינים הקיימים ואלה המתוכננים הקשורים בתכנית, היתה חוות דעת צבאית וטיפול משרד הבטחון. אני מטפל בזה ביחד עם השר גלילי והמחלקה להתיישבות. בדקו אפשרויות שכולן בתחום האיזורים ההתיישבותיים ובתחום שצה"ל מעוניין בו. עלו על הפרק שתי הצעות ונפלו. ההצעות שצצו באיזור הקו אל-רום - מרום-הגולן - עין-זיון, הרעיון הראשון שהוצע ע"י הצבא - לתפוס את האיזור שנקרא תל-שיפון בצומת הכבישים דרומה עד קשת. הצבא הציע, שאם המחלקה אצלהתשייבות רואה פה איזור התיישבותי, תהיה עדיפות ראשונה בקטע בין עין-זיון וקשת ובעומק. לאחר שיחה נוספת הועלתה הצעה להעלות ישוב באיזור צפונה מאל-רום בקו של אר-אודר בסדר עדיפות ראשונה.

האיזור השני היה יותר פנימי, שהמוטיבציה העיקרית שלו היתה במעלה גמלא צמוד למעלה גמלא, למצוא אתר התיישבותי ולמקם בו ישוב. התכנית הזאת עברה את המט"כל ואושרה כנקודות התיישבותיות. היות וברור שלמקם את ההתיישבות הזאת לא ניתן בסדר

גודל של הרבה שנים, ביקש הצבא לבדוק אפשרות, האם אפשר לקדם את זה בדרכים אחרות. לצורך זה היה מוכן הצבא להציע הצעה להשען על מוצבים עורפיים קיימים, בעיקר בגלל בעיית האפשרות להתגוננות, היות והמוצבים האלה פנויים הם מאפשרים ריכוז גרעינים ללא השקעה כספית. האתר מתוכנן כאשר המוצב העורפי הלא-מאויש, יאויש ע"י מחנה זמני עד שיוקם ישוב הקבע. העניין בתכנון ביחד עם המחלקה להתיישבות. הצבא היה מוכן להעמיד לשם כך את המוצב הראשון היום. התכנית היא שאם יהיה מצב חירום, אותם גרעינים היושבים שם היום ברמת הגולן יהיו ברמת מיגון נאותה. הישובים הקיימים היום הם ברמת מיגון פחותה. רמת המיגון במחנות האלה הם בסדר גודל של 30 - 40 איש, מובטחת רמת מיגון נאותה, והם יהיו מוגנים במסגרת המוצבים כחלק מהאיזור עד שיוחלט על התיישבות.

ההצעה דיברה על מאחזים באיזורי התיישבות

מתוכננים ובחלקם מאושרים.

היו"ר השר י. גלילי: לא במקרה מדובר על איזורי התיישבות מתוכננים באשר האישור להקים מקום מחובר להחלטה תקציבית.

החלטה כזאת לא נתקבלה בוועדה. נמסר לוועדה מידע שהמחלקה להתיישבות רואה אפשרות להקים ישובים בנקודות אלה. שצנו, זה בתכנון ואין החלטה.

אני רוצה להפנות את תשומת לבכם לכך שגם

בהצעה וגם בדברי ההסבר הדגשנו נקודות אחדות:

1. אין לעשות במאחזים האלה התישבות קבע, כי

המקומות לא מתאימים להקמת ישובי קבע
באיזורים מתוכננים להתישבות, אבל מבחינת
קרקע ומבחינה טופוגרפית, מבחינת הקרבה
למוצב צה"ל, אין לראות בהם התישבות.
זה חשוב להכרת האנשים שהולכים לשם וגם
מבחינה אחרת.

2. לא יוקמו שם מבני קבע למגורים ולא יוקמו

שם אנפי קבע. האנשים יתקיימו בעיקר על
עבודות חוץ, עבודה שכירה שמצויה ברמת הגולן.

אנשי הגרעינים יהיו מודעים לכך וגם התנועות הקשורות לגרעינים
האלה יהיו מודעים לכך, שאין התחייבות על עיתוי ועל עצם המשבצת
החקלאית, כי הדבר הזה ייקבע ע"י ועדת השרים בבוא העת, בהתחשב
עם סדר קדימויות שהועדה תקבע וסדר הקדימויות יכול להשתנות גם
בהתחשב עם התחייבויות קודמות שיש לעמוד בהן, שיש להן חשיבות
בשעה שבאים לחלק את התקציב.

השר ש. רוזן: אני רגיל 50 שנה בהתישבות, אני יודע שקבענו

איפה מתישבים ומי מתישב. אני מוכרח לומר

שבענין זה לא אנחנו צריכים לקבוע מי מתישב ולא כמה מתישבים
ואיפה מתישבים. זה מפריע לי. יש גרעין שהעמיד אותנו בפני

עובדה, הוא הפגין הפגנה פוליטית בזמן הנסיגה מקונייטרה
והשלמנו עם זה אחר-כך. מחר יקומו 10-20 גרעינים שיתארגנו
להפגנה. אני הייתי רוצה שיביאו לנו את תכנון הגולן, כמה
ישובים יש לנו.

לא חשוב אם נאמר שגרעין מסוים לא אישרנו, כי כאשר ישבו שם שנתיים או שנה, אז אישרנו אותו. זה מה שמפריע לי. אינני מביע דעה סופית. נראה לי שמחנות המעבר האלה הם קצת חוסר אחריות בטחונית, לשכן שם בקראוונים. בגליל העליון אסרו על צריפים ובעמק הירדן אסרו על צריפים, ושם יהיו קראוונים?

השר י. רפאל: אני תמה על חברי רוזן שמתנגד לגרעינים. שם מדובר על גרעינים התישבותיים אמיתיים. הגרעין שיושב ברמת מגשימים מחכה הרבה זמן, וכך גם גרעין יונתן והגרעין בתל-זית. לכן היוזמה היא מבובדת. ההתישבות הזאת איננה סופית, המניע העיקרי זה המוצב הצבאי. לו היו עכשיו קובעים את המקום, היו שיקולים שונים. אבל היות וזה נושא אופי זמני והם יעברו להתישבות או יעלו במקומות אחרים, אני תמה. למה המרכז של הגולן נשאר פרוץ לחלוטין? מדוע לא יעלו 2 - 3 גרעינים באותו מקום, לאו דוקא בצפון ובדרום? התכנון איננו סופי הוא נושא אופי זמני וצמוד למוצבים צבאיים, משום מה לא יעלו גרעינים זמניים לשם?

היו"ר השר י. גלילי: אני מקווה שיש פה מידה מסוימת של אי-הכנה אם כי יש בדבריו גם גרעין נכון. העובדה שיש יוזמה של גרעינים היא עובדה חיובית מכל וכל. אם גרעין יונתן יושב שבעה חודשים כמרום הגולן ללא התחייבות, אני רואה בזה דבר חיובי, הם חיים לפי אמונתם. אם גרעין קשת עלה ליצור עובדה בקונייסרה, אני רואה בזה דבר שלילי, אבל רואה לחיוב שהם קיבלו את הדין והם נעו לקונייסרה אל המקום שיועד להם.

אנחנו צריכים לחיות עם התופעות האלה כדי לדעת לשלוט בהן.
יש דאגה לגבי מה שמתרחש ברמת הגולן והדבר מהווה דחף לגבי
חלק מסוים בנוער. אני אינני מאלה שממהרים להרגיע לגבי
המאבק הצפוי לנו על עתיד רמת הגולן. עשיתי זאת בשבועיים
האלה, תוך כדי היות מזכיר המדינה כאן, במגע כלתי אמצעי עם
הישובים. אני חושב שהצלחתי להשפיע עליהם לא לעשות דבר כדי
לשלב את נושא רמת הגולן עם נושא הסכם הביניים עם מצרים.
אבל לא קיבלתי על עצמי, בשם הממשלה, להגיד להם שאין סיבה
לדאגה לעתיד רמת הגולן והמאבק הכרוך בזה. אנחנו צריכים
לשלוט במצב ולא להיות מועמדים בפני עובדות מוגמרות, אם
כי אין שום ספק שכוונת הגרעינים הללו היא ליצור דרגת
מחויבות יותר גדולה של הממשלה, אבל לא ייעשה דבר בלי
החלטתנו, ונשוב לדבר הזה בעתו.

הישיבה ננעלה בשעה 10.30

השר י. גלילי פותח.

בדיון משתתפים: השרים מ. קול, י. גלילי, ח.י צדוק, י. רפאל,
א. עופר, א. אוזן, וה"ה י. אדמוני, א. קרובה
ר. וייץ והאלוף ר. ורדי

מ ח ל י ט י ם:

א. הועדה להתיישבות רושמת לפניה את סיכומי משרד השיכון, המשרד
לקליטת העליה והסוכנות היהודית בדבר הקצאת יחידות דיור
ותקציב שידרשו בשנת התקציב הנוכחית להקמת יחידות דיור
לישובים חדשים שיוקמו ע"י גרעיני עולים, והקמת 5 ישובים
חדשים ע"י גרעיני עולים לפי הפירוט כדלקמן:-

(1) משרד השיכון יקצה מתקציב הדיון לקליטת עולים -
200 יחידות דיור לישובים חדשים שיוקמו ע"י גרעיני עולים;
מתוכם 100 יחידות לשנת התקציב הנוכחית ועוד 100 יחידות
בשנת התקציב הבאה.

(2) הודעת יו"ר הבהלת הסוכנות היהודית מר פנחס ספיר ז"ל
והמחלקה להתיישבות שהקציבה את הסכומים שידרשו בשנת
התקציב הנוכחית ל-5 ישובים חדשים אשר יוקמו ע"י גרעיני
עולים.

ב. בהתאם למסגרת התקציבית הנ"ל ובהמשך להחלטה מס. 751 (הת/15)
של הממשלה מיום ח' בסיון תשל"ה (18.5.75), להקים 5 ישובי
עולים לפי הפירוט כדלקמן:-

- (1) שני ישובים בחבל רפיח - תלמי יוסף (רפיח ה') ורפיח ו';
- (2) שני ישובים באיזור שגב - שגב ב' ושגב ג' בגליל המרכזי;
- (3) ישוב אחד בערבה - קטורה ב'

- ג. (1) ליעד מספר יחידות לעולים בקטיף במסגרת שנקבעה ע"י
שר החקלאות והמחלקה להתיישבות של הסוכנות היהודית;
- (2) אשר למבנה של קטיף - שר החקלאות ימסור בישיבה של הועדה
להתיישבות הודעה מוסכמת על דעת המחלקה להתיישבות של
הסוכנות היהודית.

/יו"ר.

ד. יו"ר הועדה להתיישבות יבוא בדכרים עם שר האוצר בדבר
ההיבט התקציבי לייסומן של קהילות הנ"ל.

הת/2. רמת-הגולן

השר י. גלילי פותח.
השרים:

בדיון משתתפים א. עופר, י. גלילי, ש. הלל, ש. יוזן, י. רפאל,
ח.י. צדוק, וה"ח י. אדמוני, ומ. בצר

ההחלטה שמורה במזכירות הממשלה.

ה י ש י ב ה נ ב ע ל ת